

Mnichovská krize

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

Občanská výchova /
Zeměpis

KLÍČOVÁ SLOVA

politický vývoj ČSR /
národnostní problémy
ČSR / mapy / příčiny
a důsledky

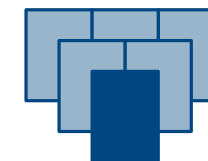
Anotace lekce

Lekce pracuje s textem mnichovské dohody a sadou historických a současných map, které žáci ve skupinách analyzují prostřednictvím aplikace HistoryLab. Na základě práce s prameny žáci rozhodují, které aspekty sehrávaly přímou či nepřímou roli při vymezení území, jež byla v roce 1938 odtržena od Československa a připojena k nacistickému Německu. V rámci odpovědi na badatelskou otázku formulují jeho charakteristiku. Zjištění ze skupinové práce jsou porovnávána při společné diskuzi, na niž navazuje tvorba vlastních badatelských otázek k příčinám a důsledkům mnichovské dohody.

Badatelská otázka

Jaká území byla odtržena od Československa na základě mnichovské dohody?

Vzdělávací cíle

Obsah

— Žáci na základě práce s mapou a zněním mnichovské dohody určí principy, podle kterých byla odtržena území od Československa.

Historické myšlení:

Příčiny a důsledky

— Žáci si uvědomí, že na odtržení pohraničních oblastí od Československa měly vliv různé faktory s rozdílnou mírou závažnosti.

Badatelské dovednosti

— Žáci se učí formulovat a pokládat si otázky, které podněcují další zkoumání.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

D-9-7-05 / zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

D-9-7-03 / charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu

Zdroje

Zdroj 1

HistoryLab cvičení – Mnichov 1938: Jaká území byla odtržena? Doporučený postup

název

<https://lms.historylab.cz/katalog/cviceni/mnichov-1938-jaka-uzemi-byla-odtrzena>
<https://www.historylab.cz/cviceni-aktualni/assets/pdf/doporuceny-postup/mnichov-1938-jaka-uzemi-byla-odtrzena.pdf>

link

komentář

Cvičení učí žáky pomocí map charakterizovat území Československa, která byla v roce 1938 odtržena podle mnichovské dohody. Žáci si vyzkouší práci s kartografickým pramenem z 30. let, porovnávání historických map s demografickými a ekonomickými údaji a práci s textem mnichovské dohody. Cvičení může žáky přivést k hledání bezprostředních i hlubších příčin odtržení tzv. Sudet v roce 1938.

Zdroj 2

Video „30. 9. 1938 Den, kdy byla podepsána Mnichovská dohoda“ (5:42), epizoda pořadu *Slavné dny*

název

<https://www.slavne-dny.cz/episode/759915/den-kdy-byla-podepsana-mnichovska-dohoda-30-zari>

link

komentář

Slavné dny jsou publicistický krátkometrážní pořad vysílaný internetovou televizí Stream.cz. Od roku 2010 do roku 2018 bylo natočeno 317 dílů. Každý díl se věnuje jednomu slavnému dni a vysvětluje, co se během něj stalo a jaké to mělo následky.

Návrh postupu

Fáze

Popis

Učitel

Žák

Komentáře

Fáze 1 5 minut

úvod, rozdělení do skupin

- Představí téma hodiny a badatelskou otázku.
- Rozdělí žáky do skupin po 3–4. Pokud žáci vyplňují cvičení na mobilu, rozdělí je učitel pouze do dvojic.

- do každé skupiny počítač, tablet nebo mobil

Fáze 2 20 minut

skupinová práce se zdrojem 1 – HL cvičením a odpověď na badatelskou otázku (tj. závěrečnou otázku cvičení)

- Učitel prochází mezi žáky a sleduje, zda potřebují s něčím pomoci. Pokud má učitel žáků ve třídě méně, skupina/dvojice se před uložením cvičení přihlásí a učitel jí může dát krátký podnět k vylepšení závěrečné charakteristiky.

- Žáci ve skupinách/dvojicích vyplňují HL cvičení a formulují odpověď na badatelskou otázku. Na závěr své cvičení uloží.

- Učitel cvičení zadává v prostředí LMS a vybírá modus „ve skupině“.
- Podmínkou je mít v prostředí LMS předem definovanou třídu (tj. e-mailové adresy žáků). Vyplněné cvičení se poté pošle žákům na jejich e-mail.
- Pokud žáci používají aplikaci HistoryLab poprvé, může učitel cvičení paralelně promítat přes dataprojektor, aby žákům názorně přiblížil jednotlivé funkce a nástroje, které obsahuje.

Fáze 3 10 minut

společná reflexe odpovědí na badatelskou otázku

- Učitel promítá nevyplněné cvičení a vyzývá žáky, aby ve skupinách/dvojicích řekli, co na jednotlivých slidech uvedli a proč.

- Žáci si ve skupinách/dvojicích otevrou svá vyplněná a uložená cvičení a sdílejí s učitelem a zbytkem třídy své odpovědi. Vzájemně si sdělují své postřehy.

- Společná reflexe může probíhat různými způsoby (např. skupiny si závěry vyměňují mezi sebou).

Fáze 4 5 minut

tvorba vlastních badatelských otázek

- Učitel instruuje žáky, aby si zformulovali vlastní otázky, které by jim připadaly důležité ve vztahu k tématu lekce.

- Žáci ve skupinách/dvojicích sepisují další badatelské otázky, které by je k tématu lekce zajímaly. Při jejich formulaci vycházejí z informací, které během hodiny zjistili.

- Shromažďování otázek může probíhat různým způsobem, např. skupiny je mohou sepsat na tabuli nebo na lepící lístečky.

Fáze 5 5 minut

práce se zdrojem 2 – sledování videa *Slavné dny* a hledání odpovědí na vlastní badatelské otázky

- Učitel pustí video.

- Žáci sledují video a reflektují, zda s jeho pomocí zjistili odpovědi na své otázky.

- Pokud otázky žáci psali na tabuli nebo na lístečky, lze v závěru otázky, na které už znají odpověď, umazat či sejmut příslušné lístečky.
- Nezodpovězené badatelské otázky může učitel využít do dalších hodin.

Kritéria hodnocení

Doporučení pro práci s kritérii: Navržená kritéria vám poskytnou podporu, abyste během hodiny mohli průběžně poskytovat žákům zpětnou vazbu na jejich práci. Doporučujeme, abyste si kritéria prošli před výukou a označili si klíčové momenty, jež odlišují jednotlivé úrovně dovedností. Zohledněte přitom specifickou situaci ve vaší třídě. V průběhu výuky pak můžete žáky dle potřeby upozorňovat na zcela konkrétní výkony, které dobře zvládli, či si je naopak mají teprve osvojit. Navržená kritéria tedy nejsou určena přímo žákům, ani neplní roli závazné normy, ale mají vám posloužit jako výchozí rámec pro nastavení hodnocení konkrétní třídě „na míru“.

Začátečnická úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci odtržené území popíší pomocí pouze jedné charakteristiky.

Úroveň badatelských dovedností

Žáci při porovnání map nejsou schopni určit důležitost vlivů (využívají jen dvě rozdílné velikosti u škálování nebo velkou důležitost přikládají podílu věřících). Nečtou pozorně text zdroje nebo mu nejsou schopni porozumět (nemají vybrány žádné pasáže, nebo naopak vybrali všechny či téměř všechny).

Výběr popisů z větší části neodpovídá obsahu map a textu mnichovské dohody.

Příklad vyplněného cvičení

Nedostatečná práce se zdroji (s mapou a s textem) vede k jedné charakteristice území.

Základní úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci uvedou dvě (popř. tři) charakteristiky odtrženého území. U charakteristik není určeno, která měla větší/menší vliv.

Úroveň badatelských dovedností

Žáci jsou schopni porovnat mapy a určit důležitost vlivů (využívají tři rozdílné velikosti u škálování, největší vliv přikládají podílu německého obyvatelstva a nejmenší podílu věřících).

Rozumí základnímu sdělení textu mnichovské dohody, mají označeny (mimo jiné) pasáže typu „sudetoněmecké/německé“ území.

Díky základnímu porovnání map a čtení textu správně přiřadí většinu popisů (případně nedostatečně označí důležitost vlivů při jejich škálování, ale na základě četby textu mnichovské dohody a opětovného vyhodnocení map vyberou správné popisky).

Příklad vyplněného cvičení

Žák je schopen určit dvě charakteristiky území.

Střední úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci uvedou dvě a více charakteristik odtrženého území. Rozliší, která charakteristika měla větší vliv a která menší.

Úroveň badatelských dovedností

Žáci jsou schopni porovnat jednotlivé mapy a určit důležitost vlivů (využívají čtyři rozdílné velikosti u škálování, největší vliv přisuzují podílu německého obyvatelstva a nejmenší podílu věřících).

Textu mnichovské dohody rozumí, vyznačí pouze pasáže důležité pro zodpovězení badatelské otázky: „sudetoněmecké/německé“ území, případně úryvky zmiňující „zařízení“.

Při tvorbě popisů syntetizují informace získané analýzou map a předchozího textu, správně přiřadí popisky.

Příklad vyplněného cvičení

Žák díky předchozí badatelské práci dokázal odstupňovat vliv jednotlivých charakteristik na odtržení území.

Pokročilá úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci uvedou tři a více charakteristik odtrženého území. Při formulaci charakteristik používají vlastní slova (tzn. nepřepisují popisky). Žáci odůvodní, jaký měly jednotlivé charakteristiky vliv na odtržení. U každé charakteristiky uvedou, odkud čerpají informace (z textu mnichovské dohody, z map, odjinud). Při vyvozování závěrů mohou využívat slova nejistoty (možná, myslím, že...) a pokládat si další historicky relevantní otázky (Co se myslí zařízeními? Proč Německo zabralo i území, kde nebyla převaha německých obyvatel?).

Úroveň badatelských dovedností

Žáci dosahují stejné kvality badatelských dovedností jako u střední úrovně, avšak díky pokročilejší schopnosti interpretovat zdroje dosahují vyšší úrovně při formulování odpovědi na badatelskou otázku.

Nepředpokládá se, že pokročilé úrovně žáci dosáhnou na základní škole. Je možné se k ní ale postupně přibližovat.

Formulování vlastních badatelských otázek

Začátečnická úroveň

Žáci nezformulují otázku, popř. zformulují otázku, která není srozumitelná nebo nesouvisí s tématem a kontextem lekce.

Základní úroveň

Žáci zformulují otázku, která se relevantním způsobem týká tématu lekce.

Střední úroveň

Žáci zformulují dvě a více otázek, vycházejí přitom z pramenů obsažených ve cvičení (text mnichovské dohody, mapy), ptají se na doplňující fakta a souvislosti, které prameny nezmiňují nebo je jen nepřímo naznačují.

Pokročilá úroveň

Žáci zformulují více než dvě otázky. Ve vytvořených otázkách se ptají na příčiny a/nebo důsledky mnichovské dohody a s ní spojené události. Otázky ukazují hlubší zájem o danou problematiku a porozumění dobovým souvislostem.

Doporučená literatura

KVAČEK, R.

Poslední den – Mnichov–Praha, konec září 1938. Druhé, přepracované vydání.
Praha, 2018.

TOMEŠ, J. a VAŠEK, R. (eds.)

Mnichov ve vzpomínkách pamětníků.
Praha, 2012.

Metodika

Blok 2 / Výzvy pro demokracii

Lekce 9

Mnichovská krize

Autoři lekce (metodický list):

Pavla Sýkorová

Michal Kurz

Martin Váňa

Grafická úprava:

Hedvika Vilinger Člupná

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](#)

[Uveďte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.](#)

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky